PROČ NE ZDRÁVKA?

Perspektivy studia na střední zdravotnické škole

UZS UNIE ZAMĚSTNAVATELSKÝCH SVAZŮ ČESKÉ REPUBLIKY

MPSV

KZPS

mladá fronta

www.studujzdravku.cz

mladá fronta

© Mladá fronta a. s., 2016

Vydalo vydavatelství Mladá fronta a. s., divize Medical Services,
Mezi Vodami 1952/9, 143 00 Praha 4, www.mf.cz

Autoři textů:
Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA, Mgr. Jana Jandáčková, Mgr. Markéta Mikšová, Jan Pirgl,
PhDr. Helena Šatrová, PhDr. Karel Štix, PhDr. Martina Šochmanová, MBA,
Bc. Tomáš Válek, DiS., prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc.

Foto: Jan Pirgl a archiv Medical Services

Obsah

Není to jednoduché, ale stojí to za to 5
Povolání sestry má prestiž 7
Vážení zájemci o studium, studenti a rodiče 9
Lenka Gutová 11
Proč na zdrávku? 13
Veronika Rothbauerová 15
Ve zdravotnictví si můžete vybrat 17
Rudolf Maťha 21
Vzdělávání sester v České republice 22
Lenka Melkusová 27
Kde je všeobecná sestra a kdo zdravotnický asistent 28
Josef Appelt 33
Největší předsudky o práci sester 34
Romana Jelínková-Jehličková 41
Jaký je rozdíl mezi staniční a vrchní sestrou? 42
Dana Krásová 45
Laskavý přístup pacient vždycky ocení 47
Seznam středních zdravotnických škol 49
Ondřej Schwartz 55
Sestřičky v podobě krystalicky pevné i rozpouštěné 57
Edita Klavíková 61

Není to jednoduché, ale stojí to za to

Na otázku, zda má Unie zaměstnavatelských svazů ČR realizovat kampaň „Studuj zdrávku“, či nikoliv, byla jednoduchá odpověď. Rozhodli jsme se poměrně rychle a stejně rychle připravili kampaň, jejíž součástí je i brožura, kterou právě držíte v ruce.

Důvodů pro kladné rozhodnutí bylo více a většinou jsou shodné s celkovými cíli kampaně. Unie zaměstnavatelských svazů sdružuje v oblasti zdravotnictví a školství téměř všechny klíčové zaměstnavatelské svazy a asociace. Díky tomu jsme poměrně intenzivně řešili nedostatek zdravotních sester nejen v lůžkových zdravotnických zařízeních nebo pobytových službách sociální péče, ale i na středních zdravotnických školách.

Potřeba této profese se bude zejména v příštích letech stále zvyšovat. Nutné je nejen zlepšovat podmínky pro výkon tohoto povolání, což se kontinuálně děje (zvyšování platů, zvyšování bezpečnosti práce, zvyšování společenské prestiže a uznání apod.), ale také na tyto elementy, význam a jedinečnost tohoto povolání (potažmo studia) i upozorňovat.

Chtěli jsme v rámci celé kampaně upozornit na jednoduché, ale o mnohém vypovídající heslo. Není to jednoduché, ani studium, ani následný výkon povolání zdravotní sestry, ale stojí to za to. Nejedná se také o povolání pro každého, a pokud nemáte žádné životní ambice, odhodlání, pracovitý přístup a odpovědnost, není to zaměstnání pro vás. Pokud ale umíte a chcete překonávat překážky, chcete být v životě užiteční, dělat byť náročnou, ale smysluplnou práci a za ni dostávat finanční i společenské uznání a respekt, pak je právě studium střední zdravotnické školy jednou z ideálních možností.

A právě o tom je celá kampaň, v rámci které vznikla, mimo jiné, v České republice první soutěž o nejlepší střední zdravotnickou školu roku.

Každá asociace, unie či svaz by měly upozorňovat na příklady dobré praxe a vyzdvihovat je a ukazovat dobré směry, cesty a cíle. Tato kampaň představuje jasné naplnění tohoto základního závazku.

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA,
prezident Unie zaměstnavatelských svazů České republiky

Povolání sestry má prestiž

Povolání sestry je nádherné a náročné zároveň. Já sama jsem si toto povolání před lety vybrala zejména proto, že jsem chtěla pomáhat lidem, pečovat o jejich zdraví a zároveň mě zajímalo ošetřovatelství jako takové. Sestra je většinou tím prvním člověkem, s nímž se pacient při návštěvě nemocnice či ordinace setkává, komu se svěřuje se svým trápením a bolestí, u koho hledá pochopení.

Dnešní sestry jsou ale nejen oporou nemocných, ale rovněž nejbližším spolupracovníkem lékaře. Starají se o pacienty, sledují jejich zdravotní stav, ovládají nejrůznější přístroje, dávkují léky, asistují při vyšetřeních či vizitách. Sestry musí zvládat mnoho úkolů, umět pohotově reagovat na vzniklé situace a k tomu by měly být trpělivé a empatické. Kromě toho se celoživotně vzdělávají, studují, seznamují se s novými postupy a technologiemi. Je to pestrá, zodpovědná a zajímavá práce.

Navíc má vysoký kredit v očích veřejnosti. Už několik let po sobě se povolání sestry pravidelně umisťuje v průzkumech na třetím místě z hlediska prestiže a společenského uznání.

PhDr. Martina Šochmanová, MBA
prezidentka České asociace sester

Vážení uchazeči o studium, studenti a rodiče,

stojíte před rozhodnutím, kam jít studovat? Věřte, že studium na střední zdravotnické škole není vůbec špatná volba. A proč? Z mnoha velmi dobrých důvodů. Žijeme v době, kdy není jistota zaměstnání. Volba zdravotnictví je určitou formou jistoty. Naše zdraví bude vždy potřebovat pomoci, proto stále bude poptávka po lidských zdrojích, kterých se nedostává. Netvrdím, že studium zdravotnických oborů je nejlehčí, od studenta se mimo všeobecně vzdělávací předměty bude vyžadovat i řada znalostí odborného charakteru, jako jsou znalosti lidské anatomie, fyziologie či ošetřovatelství. Po absolvování z vás bude zdravotnický asistent, nově pojmenovaný jako praktická sestra, tedy absolvent s určitými kompetencemi a širokou škálou uplatnění, neboť systém dnešní zdravotní péče potřebuje každého pracovníka. Nebudete ale všeobecnou sestrou. Studium všeobecné sestry si budete muset doplnit na vyšší odborné škole nebo na škole vysoké. Ptáte se proč? Vysvětlení je jednoduché a zároveň velmi logické. Kdysi všeobecné sestry studovaly na středních zdravotnických školách, byly to výborné a výběrové školy, ze kterých vycházely perfektně vybavené všeobecné sestry. Systém ošetřovatelské péče se však od té doby značně změnil, ošetřovatelství je samostatný vědní obor, ve kterém lze dosáhnout doktorandské úrovně vzdělání. Všeobecná sestra v dnešní době musí splňovat velmi náročná kritéria stanovená Evropskou unií a musí ovládat ucelený systém dovedností. Je to primární prvek ošetřovatelské péče, je s pacientem 7 dnů v týdnu, 24 hodin denně, je tady pro všechny nemocné.

Všeobecná sestra není ta, která je prezentována v televizních seriálech. Všeobecná sestra již není „poskokem“ lékaře, nevaří kávu, nenosí lékařům bonboniéry… Všeobecná sestra je hrdá na své povolání, váží si jej, dokáže se rozhodovat a samostatně řešit problémy. Všeobecná sestra v sobě nese prestiž, není to poslání, ale povolání, za které dostává finanční ohodnocení.

Nebojte se přípravného studia na střední zdravotnické škole, bude to pro vás skvělý odrazový můstek pro další studium.

Bc. Tomáš Válek, DiS.,
předseda Profesní a odborové unie zdravotnických pracovníků

Lenka Gutová

náměstkyně ředitele pro nelékařské zdravotnické profese a řízení kvality zdravotní péče
Ústřední vojenská nemocnice Praha

„Ve vedoucích pozicích je klíčová schopnost realizovat změnu."

Po dostudování na pardubické zdrávce jsem se chtěla osamostatnit, odejít do Prahy a uvažovala jsem o studiu medicíny. Hledala jsem možnost uplatnění a velmi stála o práci v pražské Ústřední vojenské nemocnici. Díky velmi slušným studijním výsledkům jsem uspěla a byla jsem přidělena na tehdy špičkové traumatologicko-ortopedické oddělení jako sestra k lůžku a po roce jsem byla doporučena jako instrumentářka na operační sál a později na pozici staniční sestry.

Mému profesnímu okolí se stále více jevilo, že mám schopnosti k řízení lidí a realizování změn, a začala jsem postupovat po vedoucích pozicích až do své současné role. S tím samozřejmě přicházely vlastní pochybnosti o tom, jestli k tomu mám dostatek schopností a vědomostí, bylo potřeba se dovzdělat v ekonomice zdravotnictví, managementu, vedení lidí.

Být ve vedoucí pozici je o odvaze dělat rozhodnutí a zároveň o přijmutí odpovědnosti za jejich důsledky. Je to o schopnosti realizovat změnu, dotáhnout věci do konce.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2011–2016 náměstkyně ředitele pro nelékařské zdravotnické profese a řízení kvality zdravotní péče ÚVN Praha
- 2007–2016 3. lékařská fakulta UK v Praze, Ústav ošetřovatelství, odborná asistentka
- 2008–2011 náměstkyně ředitele pro nelékařské zdravotnické profese ÚVN Praha
- 2000–2008 hlavní sestra ÚVN Praha
- 1990–2000 vrchní sestra traumatologicko-ortopedického oddělení ÚVN Praha
- 1989–1990 staniční sestra na operačním sále traumatologicko-ortopedického oddělení ÚVN Praha
- 1982–1989 instrumentářka na operačním sále traumatologicko-ortopedického oddělení ÚVN Praha
- 1981–1982 sestra traumatologicko-ortopedického oddělení ÚVN Praha

„Koho práce dětské sestry jednou pohltí, srdcem u ní zůstane do konce života.“

Být sestřičkou u dětí byl můj sen od dětství, a tak jsem se hlásila na zdravotnickou školu do Kroměříže, na obor dětská sestra. Tenkrát to byla opravdu výběrová škola, kam se dostali jen premianti. Potkám-li dnes dětské sestry, i ty, které nepracují na dětských odděleních, hrdě se hlásí k tomu, že tento obor vystudovaly.

Po škole jsem nastoupila do okresní nemocnice v Prostějově, kde jsem působila mnoho let jako dětská sestra na dětském oddělení. Za léta praxe jsem pracovala na oddělení kojenců, na jednotce intermediární péče pro novorozence a dětské JIP, kde jsem se starala i o dětské chronické pacienty, kterých bohužel přibývá. Na léta strávená v této nemocnici mám krásné vzpomínky. Práce na neonatologickém oddělení ve Fakultní nemocnici Olomouc je zaměřena na úplně nejmenší děti. Myslím, že narození dítěte je pro všechny největší životní událostí, která v každém zůstane a zasáhne celou rodinu, a jsem ráda, že u takového zázraku mohu být.

Mgr. Ilona Antoníčková
dětská sestra novorozeneckého oddělení Fakultní nemocnice Olomouc

Proč na zdrávku?

Střední škola s perspektivou

Zdravotnictví je velmi dynamickým oborem. Realitou je stárnoucí populace, obklopují nás civilizační choroby. Zdraví a kvalita života jsou velmi ceněnou a trvalou hodnotou.

Kombinace teorie a praxe

Zdrávka je školou prakticky orientovanou. Všeobecné vědomosti jdou ruku v ruce s praktickými dovednostmi. Přirozenou součástí je příprava na zvládnutí složitých životních a profesních situací.

Možnosti navazujícího studia

Maturita je osvědčením tvé odbornosti, ale také skvělým odrazovým můstkem pro další studium na vyšších odborných a vysokých školách.

Vynikající uplatnitelnost na trhu práce

Ve zdravotnictví a sociálních službách je dlouhodobě silná poptávka po kvalitním zdravotnickém personálu. Aktivní a motivovaní lidé si vždy dokážou najít pracovní uplatnění podle svých představ. Oborů a specializací je nepřeberné množství a celé odvětví představuje jistotu a stabilitu.

Směřování k profesi pečující o člověka

Zdrávka tě připraví na pomáhající profesi. Náročnou, vysoce specializovanou, přinášející uspokojení. Trochu dobrodružnou. Trochu poslání. V centru tvé pozornosti bude vždy péče o konkrétního člověka. O právě narozenou holčičku. O malého rošťáka s rozbitým kolenem. O potlučeného lyžaře. O babičku s cukrovkou.
O člověka na sklonku života.

Veronika Rothbauerová

všeobecná sestra

Dětské centrum Jihočeského kraje, Strakonice

„Nechci, aby to bylo jednoduché. Chci, aby to stálo za to."

V devítce, nebýt mých rodičů a mé tety, bych se pravděpodobně rozhodla pro kadeřnici. Nakonec jsem si ale podala přihlášku na píseckou zdrávku. Příjemná škola. A při pohledu zpět myslím, že mne do zdravotnictví opravdu dobře prakticky vybavila.

Svou první zkušenost jsem udělala na pooperačním oddělení na chirurgii. Ze všeho jsem byla vylekaná, z každého pípnutí. Nakonec byl tlak tak velký, že jsem ze zdravotnictví utekla. Stala se ze mne barmanka v nonstop barech a na diskotékách.

Velká změna. Také práce s lidmi. Bavilo mě to. Ale každodenní setkání s opilými lidmi a příležitostně létající popelníky přestaly být zábava. Znovu jsem přemýšlela o změně.

Zkusila jsem jazykovku, zkusila VOŠ. Ta mi připadala jako opakování zdrávky. Chvilku jsem zaskakovala v zubní ordinaci. A začalo mne to bavit. Znovu jsem se vrátila do školy a pořád ještě studuji dentální hygienu. Objevilo se místo v Dětském centru Jihočeského kraje ve Strakonicích, zařízení založeném za účelem poskytování pomoci a služeb dětem, matkám a rodinám v tíživé sociální situaci. Pracuji jako všeobecná sestra, součástí mojí práce není jen dětem měřit teplotu nebo řešit průjem či neštovice, ale být i „teta", nakrmit, pochovat, být parťák do hry. Pořád jsme ale v kontaktu s dětmi ve složitých situacích, s dětmi opuštěnými, týranými. Snadné to není, ale opravdu to stojí za to.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2010–2016 všeobecná sestra, Dětské centrum Jihočeského kraje
- 2009–2010 všeobecná sestra, zubní ordinace, Strakonice
- 2006–2007 všeobecná sestra, kardiochirurgické pooperační oddělení, Plzeň
- 2002–2006 Střední zdravotnická škola Písek

Ve zdravotnictví si můžete vybrat

Hovoříme s přednostou III. interní kliniky – kliniky endokrinologie a metabolismu 1. LF UK Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a předsedou České lékařské společnosti J. E. Purkyně prof. MUDr. Štěpánem Svačinou, DrSc., MBA.

Co pro vás jako lékaře znamená zdravotní sestra?

Zdravotní sestra je stejně důležitá součást zdravotnictví jako lékař. Kdysi sestry vykonávaly práci, která byla hodně rutinní a málo invenční. Postupně se sesterské povolání stalo stejně složitým a komplikovaným, vyžadujícím trvalé studium a inovaci znalostí a postupů jako povolání lékaře. Dnes obě povolání fungují společně a doplňují se.

Říká se, že ošetřovatelství je poslání. Není brzy se pro ně rozhodnout v patnácti?

Je to relativní, povolání lékaře je taky poslání. Obě tato povolání jsou neobyčejně divergentní. Sestra má na začátku praxe možnost široké volby. Na některých pracovištích se s pacientem skoro vůbec nebavíte, protože není pořádně při vědomí. Některá sesterská povolání jsou spíše úřednická a jiná zase hodně praktická. V některých povoláních vám volba učiněná v patnácti letech determinuje celý život. V povolání lékaře či sestry máte možnost si vybrat obor, který se vám líbí a pro který máte psychologické předpoklady. Je to dobrá volba pro někoho, kdo není rozhodnut, co přesně by chtěl v životě dělat.

Je sesterské povolání perspektivní?

Dnešní společnost je složitá a nepochybně bude procházet krizemi. Cokoliv si v životě zvolíte jako povolání, průmyslové či obchodní aktivity, je v zásadě ohroženo, všude hrozí nezaměstnanost. Stonat ale lidé budou vždycky. I když se některá onemocnění stávají vyléčitelnými, objevují se další. Myslím, že kdo si zvolí práci ve zdravotnictví, má naprostou jistotu zaměstnání pro příštích 50 let. Je trochu nešťastné hodnotit povolání lékaře či sestry z hlediska současného stavu, neboť dnes je mzdově podhodnoceno, ale protože jsme součástí Evropské unie, tento stav nemůže být setrvalý.

Co byste sestrám nejvíce přál?

Určitě peníze. Já si ale myslím, že se dočkají, protože současná situace není udržitelná. Bude-li se EU vyvíjet tak, jak se vyvíjí, je naprosto vyloučeno, aby v těchto povoláních byly tak zásadní mzdové rozdíly jako nyní. Když si představíte, že dobře vyškolená sestra, která pracuje na oddělení operačního oboru nemocnice nebo je ve vedoucí funkci, odejde do Rakouska, kde poskytuje home care jednotlivci, je jasné, že systém je špatně nastaven. Nebo když je tato práce hned za hranicemi republiky zaplacená líp, než je práce intenzivní sestry u nás, je to špatně.

Práce sestry u lůžka je fyzicky i psychicky náročná…

V současných podmínkách pořád ještě ano. Psychicky by tak náročná být nemusela, člověk se na stresové situace adaptuje nebo si najde jiný zdravotnický obor. V ordinaci praktického lékaře musíte komunikovat, ale neteče tam krev a neumírají lidé. Sestra na intenzivní péči musí být člověkem určitého typu. Příčiny syndromu vyhoření jsou podle mě ve špatné organizaci práce. Jsou lidé, které adrenalinová práce baví a nabíjí je. Existují třeba asistentky generálního ředitele, děkana fakulty nebo u nás na klinice. Ty musí být připraveny na to, že tam každých pět minut někdo otevře dveře. Nebo třeba filmové štáby, kde také pracují lidé, které baví různorodost práce, aby se pořád něco dělo. A takoví lidé se na intenzivní péči uplatní, jsou tam rádi a práci dělají dobře. Člověk, který je introvertní a který se na to primárně nehodí, by tam byl nešťastný. Ale ve zdravotnictví má vždycky volbu najít si práci, která mu bude sedět.

Mgr. Markéta Mikšová

„Spondylochirurgické pracoviště je nesmírně dynamické a doslova akční, byl to pro mě opravdu křest ohněm...“

Proč jsem si zvolila sesterské povolání? Odjakživa jsem se zajímala o léčbu lidí a zvířat. Studium na zdravotnické škole pro mě tedy byla jasná volba. Práce v nemocnici mě baví, ráda pomáhám druhým. Po ukončení studia jsem nastoupila do Fakultní nemocnice v Motole na oddělení spondylochirurgické intenzivní péče. Toto pracoviště je nesmírně dynamické a doslova akční, byl to pro mě opravdu křest ohněm. Byla jsem tam celkem spokojená. Obdivuji tamější lékaře, co všechno dokážou zvládnout odoperovat a kolika lidem zachránili život.

Jana Borovková
všeobecná sestra

Rudolf Maťha

hlavní sestra
Nemocnice Na Františku, Praha

„Na mé práci je asi nejobtížnější motivace ošetřovatelského personálu.“

Na zdrávku jsem chtěl jít už na konci základky, ale tehdy bez doporučení nemělo smysl si přihlášku dávat. Šel jsem na gymnázium s tím, že někdy v budoucnu tedy půjdu na medicínu. Po gymnáziu jsem chvíli pracoval jako prodavač obuvi, pak šel na rok a půl na vojnu. Po návratu jsem začal pracovat jako lakýrník. To byla opravdu výborně placená, ale jinak dost šílená práce. Po čase jsem objevil inzerát, že vyšší odborná škola zdravotnická přijme kluky na zdrávku. Byli jsme tam dva kluci a škola trochu pořád nevěděla, co s námi.

Prošel jsem standardním oddělením, oddělením intenzivní péče v pražské Všeobecné fakultní nemocnici a v roce 2012 vyhrál konkurz na pozici hlavní sestry v Nemocnici Na Františku. To, že jsem měl možnost to někam dotáhnout, vnímám jako kombinaci příležitostí a štěstí.

Svou kariéru ve zdravotnictví nevnímám v tom klasickém smyslu jako stabilní postup v nějaké hierarchii. V tuhle chvíli je to pro mne o organizačních, metodických, ekonomických a personálních záležitostech, ale vůbec se nebráním tomu, že se časem vrátím znovu k pacientovi, k lůžku, a těším se na to.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2012–2016 hlavní sestra, Nemocnice Na Františku, Praha
- 2000–2012 staniční sestra, koronární jednotka, Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
- 1998–2000 všeobecná sestra, angiologické oddělení jednotka intenzivní metabolické péče, Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
- 1994–1997 Vyšší odborná škola zdravotnická

Vzdělávání sester v České republice

Ke změnám ve vzdělávání ošetřovatelských profesí v České republice došlo přijetím zákona č. 96/2004 Sb., o vzdělávání nelékařských povolání.

Počínaje rokem 2004 začaly střední zdravotnické školy (SZŠ) v ČR připravovat pro praxi žáky v novém čtyřletém oboru ukončeném maturitní zkouškou s názvem zdravotnický asistent (ZA). Základní rozdíl spočíval ve snížení kompetencí oproti profesi všeobecná sestra (VS, čtyřletý maturitní obor), kterou vzdělávaly SZŠ od roku 1992. Obor diplomovaná všeobecná sestra byl akreditován vyššími zdravotnickými školami od roku 1997 a duplicitně začaly studenty oboru všeobecná sestra vzdělávat také vysoké školy v bakalářském a později i v magisterském studijním programu. Odborné a praktické vyučování ZA je zaměřeno na získávání znalostí a dovedností v oblasti základní ošetřovatelské péče, kterou absolvent vykonává pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo lékaře. Všeobecná sestra je připravována pro základní a specializovanou ošetřovatelskou péči, kterou vykonává samostatně a bez odborného dohledu. Tento model přinesl vzdělavatelům – zdravotnickým školám a také zaměstnavatelům absolventů předem očekávané potíže. Laická i odborná veřejnost si musela zvykat na nové označení „asistent“ místo v minulosti používaného označení „sestra“. Toto označení je zavádějící a je odklonem od tradičního a historicky zažitého slovního spojení „zdravotní sestra“ (sestřička). Ztrátou některých kompetencí a naopak nutností odborného dohledu se obor ZA stal v očích zájemců z řad absolventů základních škol a jejich rodičů méně atraktivním a zároveň také méně prestižním.

Všeobecnou sestrou po sedmi letech studia

Nejpodstatnější změnou byl ale zásah do délky vzdělávání. Pokud chce absolvent oboru ZA získat plnohodnotnou kvalifikaci ve svém oboru a pracovat bez odborného dohledu, musí se minimálně další tři roky vzdělávat na vysoké nebo vyšší odborné škole. Všeobecnou sestrou se tak student ve skutečnosti stává až po minimálně sedmi letech studia. Desetiletá praxe ukázala, že při současném trendu mladé generace studovat co nejdéle a získat vysokoškolský diplom a titul, zdravotničtí asistenti do nemocnic a dalších zdravotnických zařízení nastupují zcela sporadicky.

Ze statistických údajů vyplývá, že do českých zdravotnických zařízení nenastupují ani všeobecné sestry bakalářky a magistry. Ty odcházejí za vidinou zajímavějšího výdělku a nižší zodpovědnosti včetně rizika rychlého „vyhoření“ raději do jiných oborů, případně se rozhodnou pro práci v zahraničí. Představa vícestupňové zdravotní péče, kterou dlouhodobě propagovalo Ministerstvo zdravotnictví společně s některými vysokými školami, se rozplynula na reálném faktu, jak tyto profese diverzifikovat nejen odborně, ale především z hlediska platového ohodnocení. Zdravotnická zařízení byla postavena do situace, jak platově zařadit a odlišit rozdílně vzdělané sestry se stejnými kompetencemi. Na stejnou pracovní pozici mohla být de facto zařazena všeobecná sestra s maturitou, diplomovaná sestra z VOŠ a stejně tak i bakalářka z vysoké školy. Tyto nesystémové změny přispěly rozhodujícím způsobem k dlouhodobému narušení přirozené výměny generací v segmentu středního zdravotnického personálu a odcházející generaci sester nemá kdo nahradit. Konkrétním důsledkem je nízká prestiž zdravotnických asistentů a zvyšující se nedostatek personálu pro zajištění základní ošetřovatelské péče v českých nemocnicích.

Novela zákona přivede sestry do nemocnic

Snahou o řešení neuspokojivé situace v současné době je příprava novely zákona o nelékařských povoláních (č. 96/2004 Sb.). Ministerstvo zdravotnictví připravilo ve spolupráci s MŠMT, UZS, Asociací zdravotnických škol a Asociací VOŠ návrh na změnu názvu a kompetencí u stávajícího oboru zdravotnický asistent. Všechny strany se společně shodly na názvu praktická sestra (PS) a také na širších kompetencích, které může vykonávat PS bez odborného dohledu. Novelou zákona by se měla vrátit na vyšší odborné školy také dětská sestra, po které je ve zdravotnickém terénu velká poptávka. Hlavním důvodem pro přijetí novely zákona je saturovat „hotovými“ praktickými sestrami po čtyřech letech studia především oddělení nemocnic a dalších zdravotnických zařízení. Dětské sestry se vrátí do nemocnic po absolvování tříletého studia na VOŠ nebo VŠ.

V Asociaci vyšších odborných škol tvoří největší část členské základny právě vyšší odborné školy zdravotnické. V současné době se jedná o 34 škol v ČR. Většina členských škol koexistuje ve spojení se střední školou a nabízí tak vítanou možnost navazujícího tříletého studia zakončeného absolutoriem zejména absolventům středních zdravotnických škol.

Vyšší odborné školy zdravotnické jsou specifickým segmentem vyššího odborného vzdělávání z několika důvodů:

1. Vzdělávají studenty v několika tzv. regulovaných povoláních, která jsou vázána evropskými směrnicemi a musí tak splňovat především požadavky na kvalitu a délku odborné praxe ve zdravotnických zařízeních s důrazem na odborné kompetence, na něž je vázána práce bez odborného dohledu (nejžádanějším oborem je diplomovaná všeobecná sestra).
2. VOŠ zdravotnické produkují v rámci členské základny Asociace VOŠ nejvyšší počet absolventů právě v oboru diplomovaná všeobecná sestra (1/4 všech absolventů VOŠ) a vyšší zdravotnické školy tak tvoří nejsilnější pilíř asociace jak na „vstupu" (nejvyšší počet přijatých do 1. ročníku), tak i na „výstupu" (94 % absolventů se uplatní v praxi).
3. VOŠ zdravotnické mají právě díky podobným oborům na středoškolské úrovni nadstandardní technické a materiální vybavení včetně odborného zázemí, ať už jde o lékaře, laboranty, techniky a další odborníky ze zdravotnického terénu. Výraznou roli hraje také tradice a zkušenosti tzv. zavedených škol v jednotlivých regionech.
4. VOŠ zdravotnické jsou jedinečné tím, že vzdělávají profesní odborníky výlučně ve zdravotnických profesích a tyto profese nemohou být vzdělávány v jiném typu VOŠ.

Situaci zdravotnických vyšších odborných škol komplikuje tzv. duplicita („dvoukolejnost") vzdělávání, k níž došlo spuštěním bakalářských programů diplomovaná všeobecná sestra na VŠ, což vedlo k duplicitě s identickým, již dříve existujícím vzdělávacím programem na vyšších odborných školách.

Projekty zdravotnických škol

Vyšší odborné školy zdravotnické prošly v uplynulých sedmi letech nejtěžším obdobím v historii své existence. Dvakrát byly ohroženy novelou zákona o nelékařských povoláních. V roce 2011 bylo snahou Ministerstva zdravotnictví vyjmout ze zákona vzdělávání všeobecných sester, o dva roky později byly ke zrušení vybrány navíc některé klíčové asistentské obory. K záchraně nejen VOŠ zdravotnických, ale obecně vyššího odborného vzdělávání přispěla petiční akce, kterou zorganizovala v září 2013 Asociace vyšších odborných škol pod záštitou Senátu. Díky podpoře veřejnosti a více než 34 tisícům nasbíraných hlasů se podařilo vyšší školy v zákoně udržet a postupně jim vrátit kredit legitimní existence.

Ke snaze najít prostupnost mezi vyšším odborným vzděláním a bakalářskými programy přispěl projekt 12 zdravotnických škol ČR s názvem „Inovace vzdělávacích programů VOŠ v oborech diplomovaný zdravotnický záchranář, nutriční terapeut, farmaceutický asistent, zdravotní laborant, zubní technik a dentální hygienistka“. Projekt byl realizován v letech 2012–13 a jeho hlavním cílem bylo zkvalitnit přípravu oborů z hlediska potřebnosti praxe a umožnit lepší prostupnost mezi vyššími odbornými a vysokými školami. Konkrétním výsledkem projektu s vysokou přidanou hodnotou bylo zpracování 44 žádostí o akreditaci inovovaných vzdělávacích programů pro Akreditační komisi vyššího odborného vzdělávání (VOV). V současné době jsou pro zdravotnické školy velkou výzvou mezinárodní projekty v programu Erasmus+. Studenti a učitelé si v průběhu mobilit a během recipročních odborných praxí v členských státech Evropské unie vyměňují zkušenosti v oblasti ošetřovatelské péče a absolvováním jazykových kurzů zlepšují své komunikativní dovednosti, tolik potřebné ve stále více multikulturní Evropě.

Model zkráceného vzdělávání

Z podnětu ministra zdravotnictví je připravován model zkráceného, minimálně jednoletého vzdělávání pro nejlepší absolventy SZŠ, pro který se vžil název „4+1“. Předpokladem je, že student je schopen při absolvování praxe ve zdravotnických zařízeních zvládat v kombinované formě studia dané penzum odborných předmětů včetně přípravy absolventské práce a odborné jazykové přípravy. Plánované zkrácení studia: 1 až 1,5 roku.

Po celou dobu své existence připravují střední a vyšší odborné školy zdravotnické profesionály v klinických a technických oborech, bez kterých se české zdravotnictví prostě neobejde. Právě oni vedle středoškolských profesí saturují zdravotnický terén. Připravovaná novela zákona o nelékařských povoláních může po deseti letech vrátit důstojnost, důvěru, a hlavně prestiž žádaným zdravotnickým profesím a zachránit naše nemocnice a další zdravotnická zařízení před akutním nedostatkem kvalitních zdravotnických pracovníků. Stále ještě máme, ve srovnání s ostatními členskými státy EU, univerzálně a velmi kvalitně vzdělané sestry, které nám okolní státy závidí. Měli bychom mít ale na paměti, že chybět budou především nám.

PhDr. Karel Štix
předseda Asociace zdravotnických škol ČR

Lenka Melkusová

všeobecná sestra
Dialyzační středisko Praha – Homolka, B Braun Avitum Česká republika

„Profese sestry by pořád měla být o ošetřovatelské práci, lidském kontaktu, zastavení se. I když se to ze zdravotnictví vytrácí.“

Na samotném začátku jsem moc chtěla pracovat s miminky. Během praxe na zdrávce jsme chodili i do jeslí, dvacet okolo mne batolících se, neustále plačících dětí mne přivedlo k tomu, že chci spíš dělat klasickou všeobecnou sestru.

V devatenácti jsem začala pracovat v nemocnici na Strahově na dialýze a s krátkými odbočkami jsem u toho zůstala až doteď. Obor se za tu dobu neuvěřitelně proměnil, na Strahově jsem ještě pracovala s kovovými jehlami a skleněnými injekčními stříkačkami, hlavně po revoluci začalo přicházet mnohem víc nových podnětů, nových přípravků v naší sesterské práci.

Po mateřské jsem chvilku pracovala na zubním, to mne také bavilo, ale mé původní kolegyně mne přitáhly zpátky k dialýze. Objevila jsem kouzlo práce se staršími pacienty, navíc máme možnost se s nimi potkávat pravidelně, poznat je víc do hloubky. I když se to celkově ze zdravotnictví asi vytrácí, je to tu nejen o léčebných výkonech, ale pořád o ošetřovatelské práci, lidském kontaktu, zastavení se, krátkém popovídání. To na té práci stojí za to.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2001–2016 všeobecná sestra, Dialyzační středisko Praha – Homolka, B Braun Avitum Česká republika
- 2000–2001 všeobecná sestra, zubní ordinace, Praha
- 1988–1992 všeobecná sestra, dialyzační středisko + EKG, příjmová ambulance, Nemocnice na Strahově, Praha
- 1987–1988 všeobecná sestra, interní oddělení, Nemocnice na Strahově, Praha

Kdo je všeobecná sestra a kdo zdravotnický asistent

Všeobecná sestra

Vzdělání: vyšší odborná škola (VOŠ), titul DiS., NEBO vysoká škola (VŠ), titul Bc.
Specializace a registrace: ANO
Kompetence všeobecné sestry:
1. Pracuje bez odborného dohledu a bez indikace lékaře, v souladu s diagnózou stanovenou lékařem, poskytuje, případně zajišťuje základní a specializovanou ošetřovatelskou péči.
Může například:

- vyhodnocovat potřeby a úroveň soběstačnosti pacientů, projevů jejich onemocnění, rizikových faktorů,
- sledovat a orientačně hodnotit fyziologické funkce pacientů, to je dech, pulz, elektrokardiogram, tělesnou teplotu, krevní tlak a další tělesné parametry,
- pozorovat, hodnotit a zaznamenávat stav pacienta,
- zajišťovat a provádět vyšetření biologického materiálu získaného neinvazivní cestou a kapilární krve semikvantitativními metodami (diagnostickými proužky),
- provádět odsávání sekretů z horních cest dýchacích a zajišťovat jejich průchodnost,
- hodnotit a ošetřovat poruchy celistvosti kůže a chronické rány, ošetřovat stomie, centrální a periferní žilní vstupy,
- provádět ve spolupráci s fyzioterapeutem a ergoterapeutem rehabilitační ošetřování, to je zejména polohování, posazování, dechová cvičení a metody bazální stimulace s ohledem na prevenci a nápravu hybných a tonusových odchylek, včetně prevence dalších poruch z mobility,
- provádět nácvik sebeobsluhy s cílem zvyšování soběstačnosti,
- edukovat pacienty, případně jiné osoby v ošetřovatelských postupech a připravovat pro ně informační materiály.

2. Pod odborným dohledem všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí nebo porodní asistentky se specializovanou způsobilostí v oboru, v souladu s diagnózou stanovenou lékařem může vykonávat činnosti při poskytování vysoce specializované ošetřovatelské péče.

3. Může vykonávat bez odborného dohledu na základě indikace lékaře činnosti při poskytování preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační, neodkladné a dispenzární péče. Přitom především připravuje pacienty k diagnostickým a léčebným postupům, na základě indikace lékaře je provádí nebo při nich asistuje, zajišťuje ošetřovatelskou péči při těchto výkonech a po nich.

Zejména může například:

- podávat léčivé přípravky s výjimkou nitrožilních injekcí nebo infuzí u novorozenců a dětí do tří let a s výjimkou radiofarmak; zavádět a udržovat kyslíkovou terapii,
- provádět screeningová a depistážní vyšetření, odebírat biologický materiál a orientačně hodnotit, zda jsou výsledky fyziologické.

4. Pod odborným dohledem lékaře může:

- aplikovat nitrožilně krevní deriváty,
- asistovat při zahájení aplikace transfuzních přípravků a dále bez odborného dohledu na základě indikace lékaře ošetřovat pacienta v průběhu aplikace a ukončovat ji.

Zdravotnický asistent

Vzdělání: střední zdravotnická škola (SZŠ), obor zdravotnický asistent, NEBO akreditovaný kvalifikační kurz po získání úplného středního vzdělání (ÚSV) a úplného středního odborného vzdělání (ÚSOV)

Specializace a registrace: NE

Kompetence zdravotnického asistenta:

1. Pracuje pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky, poskytuje základní ošetřovatelskou péči a specializovanou ošetřovatelskou péči.

Pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky může například:

- sledovat fyziologické funkce a stav pacientů, zaznamenávat je do dokumentace, pečovat o vyprazdňování, provádět komplexní hygienickou péči, prevenci proleženin, rozdělovat stravu pacientům podle diet a dbát na jejich dodržování, dohlížet na dodržování pitného režimu, zajišťovat aplikaci tepla a chladu,
- provádět rehabilitační ošetřovatelství, včetně prevence poruch imobility,
- vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při přejímání, kontrole, manipulaci a uložení léčivých přípravků.

2. Pod odborným dohledem všeobecné sestry, porodní asistentky nebo lékaře může například:

- podávat léčivé přípravky s výjimkou aplikace nitrožilně a do epidurálních katétrů a intramuskulárních injekcí u novorozenců a dětí do tří let věku,
- odebírat biologický materiál, provádět vyšetření biologického materiálu získaného neinvazivní cestou a kapilární krve semikvantitativními metodami (diagnostickými proužky),
- zavádět a udržovat kyslíkovou terapii,
- v rozsahu své odborné způsobilosti vykonávat činnosti při ošetření akutní a chronické rány,
- připravovat pacienty k diagnostickým nebo léčebným výkonům a podle rozhodnutí lékaře, všeobecné sestry nebo porodní asistentky při nich asistovat, poskytovat ošetřovatelskou péči při těchto výkonech a po nich,
- vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při úkonech spojených s přijetím, přemisťováním, propuštěním a úmrtím pacientů.

PhDr. Helena Šatrová
Střední zdravotnická škola Písek

„Počkej, jednou si vezmeš za manžela pacienta, to si tady bere každá, a stejně půjdeš na mateřskou."

Po ukončení základní školy jsem váhala mezi ekonomickou a zdravotnickou školou. Ke zdravotnictví jsem měla odjakživa tak trochu citový vztah, takže jsem nakonec zvolila zdravotnickou školu. Ekonomie by mě stejně nebavila. Narodila jsem se sice v učitelské rodině, ale podle mě učitelé a zdravotníci mají cosi společného. Po maturitě jsem nastoupila na ORL oddělení dnešní Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí v Praze, kde jsem strávila ta nejhezčí léta svého pracovního života. Byla jsem mladá, práce se mi líbila, všechno šlo jako na drátku. Když jsem tam nastoupila a práci si chválila, kolegyně mi říkaly: „Počkej, jednou si vezmeš za manžela pacienta, to si tady bere každá, a stejně půjdeš na mateřskou." Já jsem si říkala, co pořád mají s tím pacientem, až jsem se časem vdala – samozřejmě za pacienta.

Vladimíra Krumlová
staniční sestra na transfuzním oddělení Thomayerovy nemocnice v Praze

DLS
vimperk

Josef Appelt

majitel
DZS Vimperk s. r. o.
řidič RZP
Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje, stanoviště Sušice

„Člověk si musí pořád uvědomovat, že pracuje s lidmi a pomáhá lidem."

Vyučil jsem se automechanikem a po vojně se objevila možnost jít pracovat jako řidič na pražskou záchranku. Přišlo mi to jako zajímavější než se věnovat servisování aut. Absolvoval jsem nejdřív kurz „řidič RZP" a pak se rozhodl, že si dálkově dodělám i zdrávku v Příbrami.

V roce 2008 jsem si ve Vimperku otevřel soukromou Dopravní zdravotnickou službu. Hlavní náplní naší činnosti jsou převozní služby pro pacienty. Díky tomu, že jsem zdrávku absolvoval, nepotřebuji k podnikání dalšího odborného garanta. Zároveň pracuji na stanovišti Zdravotní záchranné služby v Sušici, v tuto chvíli na pozici řidiče sanitky. Sester a záchranářů je momentálně o něco víc než řidičů RZP. Díky zdrávce ale mohu vykonávat během výjezdů mnohem širší spektrum činností.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2008–2016 majitel, DZS Vimperk s. r. o. (20 zaměstnanců)
- 2008–2016 řidič RZP, Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje
- 2001–2008 řidič, všeobecná sestra – záchranář, Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy
- 2003–2007 Střední zdravotnická škola Příbram (dálkové studium)
- 1994–1996 automechanik, výuční list

Největší předsudky o práci sester

V ČR je zdravotnický pracovník především pod názvem „sestra“ hluboce zakořeněn. Zdravotnický asistent proto bývá laickou veřejností vnímán jako pracovník pro zajištění pouze primární ošetřovatelské péče. Návrat k označení „sestra“ na středních zdravotnických školách výrazně ovlivní zájem o obor i náhled laické veřejnosti.

Absolventi středních zdravotnických škol pokračují v dalším studiu a jen menšina z nich vstupuje na trh práce. Často také přiznávají, že se bojí zodpovědnosti, a nelíbí se jim nízké finanční ohodnocení.

Předsudky a snížení prestiže spojené s profesí zdravotní sestry u nás vychází do značné míry ze vztahu lékařů k sestrám. Samozřejmě nelze generalizovat, ale poměrně často lékaři nahlíží na sestru jen jako na svou asistentku.

PŘEHLED PŘEDSUDKŮ k profesi „sestry“ zpracovaný na podkladě rychlého šetření (8 zdravotnických škol)

1. Kompetence po absolvování střední zdravotnické školy (SZŠ) – rozpor odborník/laik

Předsudek (P): Zdravotnický asistent (ZA) není zdravotní sestra, je to „pomocná síla“, bohužel tento název evokuje představu pomocníka sestry.	≠	**Realita (R):** Vyvrácen – podle právních předpisů je zdravotnický asistent se svými kompetencemi zahrnut mezi střední zdravotnický personál.
P: ZA nemůžou aplikovat injekce – „dělat odborné výkony“, nesmí pracovat sami (samostatně), ale pracují pod odborným dohledem („někdo u nich musí stát“).	≠	**R:** Není to pravda, ZA má své kompetence a po novelizaci zákona o nelékařských zdravotnických povoláních bude vynecháno „pracuje pod dozorem všeobecné sestry“.
P: Sestra nepracuje samostatně, musí jen plnit příkazy lékaře.	≠	**R:** Sestra má své samostatné kompetence.
P: ZA/sestra jsou pouhými vykonavateli ordinací lékařů.	≠	**R:** Sestra/ZA je plně zodpovědným a samostatně myslícím členem zdravotnického týmu.

P: Zdravotnický asistent může jen „nosit mísy“, stlát postele a umývat nemocné.
P: Po absolvování SZŠ (obor ZA) není kompetence k výkonu žádných odborných výkonů a samostatné péči o pacienta.

≠

R: ZA má kompetence k provádění mnoha odborných výkonů.

P: Zdravotnické asistenty zaměstnávají na pozici sanitáře.

≠

R: Není to pravda, pro asistenty existují tabulková místa. Někteří skutečně na pozici sanitáře pracují, je to jejich volba – mají menší zodpovědnost a to některým vyhovuje.

2. Studia (vzdělávání)

Z pohledu veřejnosti (laické především) je délka studia dlouhá – zde se nejedná o předsudek, ale o skutečnost.

Je potřeba mít pracovníky s VOŠ a VŠ vzděláním v takovém počtu? Když ano – víme, proč je to významné?

P: Na SZŠ je možné získat poměrně snadno maturitu (studium není náročné).

≠

R: I studijně nadaní žáci zde plně rozvíjí své znalosti a dovednosti.

P: SZŠ primárně připravuje na výkon povolání a absolventi nemají přílišnou možnost dalšího studia v jiném oboru.

≠

R: Možnost studia v oblasti sociální, pedagogické, psychologické či přírodovědné.

P: Zdravotnický asistent musí po maturitě dál studovat, nezaměstnají ho.

≠

R: Není to pravda, ZA může hned po maturitě nastoupit do zaměstnání – VŠUDE V NEMOCNICI HO OKAMŽITĚ PŘIJMOU.

P: SZŠ a VOŠ zdravotnická nabízí pouze studium oboru ZA.

≠

R: Na SZŠ jsou i jiné, technicky zaměřené obory (zubní laborant, zdravotnický laborant, farmaceutický laborant, nutriční terapeut a další).

P: Sestry vysokoškolačky jsou vzdělávané pro vedoucí pozice.

≠

R: VŠ nebo VOŠ vzdělání je kvalifikační studium. Absolvováním studia se získává oprávnění k výkonu povolání u lůžka nemocného, ne funkce.

P: Nutnost VŠ nebo VOŠ vzdělání pro všechny sestry.

≠

R: Každá absolventka, která začala studovat obor všeobecná sestra na SZŠ nejpozději ve školním roce 2003/2004, je všeobecnou sestrou. Absolvovat VOŠ a VŠ již nemusí.

3. Platové podmínky v resortu zdravotnictví

P: Ve zdravotnictví nejsou finance (rozdíl mezi soukromou a státní sférou) – „v nemocnici státní si nelze vydělat dostatek finančních prostředků“.

≠

R: Chybí celospolečenská informovanost o platových podmínkách (co a za kolik – směnný provoz – benefity).

P: Málo peněz – sestry mají malé platy.

≠

R: Platy „sester“(ZA) jsou srovnatelné s platy ostatních středoškoláků. V poslední době došlo k navýšení platů. V třísměnném provozu + noční + svátky může být plat kolem 25 000 korun. Ministerstvo zdravotnictví předpokládá zvýšení platů nezdravotnického personálu, náborové příplatky u nových zaměstnanců, stipendia při studiu.

4. Mediální obraz zdravotní sestry – pod vlivem televizních seriálů a filmů

P: Zdravotnický asistent (sestra) nedělá nic a vše („proklábosí celou pracovní dobu a zároveň operuje“), střídá v rámci pracovní doby mnoho stanovišť (pracovišť).

≠

R: Diferenciace pracovníků předváděná v seriálech (a jejich pracovní náplně) není dostatečná, není přehledná ani pro profesionály, natož pro laiky (uniforma).

P: Sestra spí s lékaři, svádí je a provokuje lékaře (sexuální harašení).

P: Na zdrávku chodí holky proto, aby „uhnaly“ nějakého doktora.

≠

R: Kvalita pracovních vztahů mezi lékaři a sestrami může být často ovlivněna negativní zkušeností s jednotlivcem. To může mít vliv na celkové vztahy na pracovišti a také hodnocení ze strany pacientů. Sexuální harašení totiž může být vnímáno i jako diskriminační, tedy s následky nerovného zacházení na pracovišti.

P: V ženském kolektivu se ze sester stanou „slepice“.

≠

R: Ryze ženské kolektivy se nacházejí i mimo zdravotnictví. Není možné paušalizovat, že právě sestry nebudou mít na pracovišti bezpečné pracovní klima – spokojenost i větší výkon.

5. Nedostatek společenské prestiže povolání

P: Ryze ženské povolání/muž v profesi nelékařského zdravotnického pracovníka

≠

R: Muž do této profese patří a je součástí tohoto povolání od raného vývoje ošetřovatelství.

P: Nejedná se o poslání, riskování žalob od pacientů („nestojí to za to“).
P: Sestra je jen taková služka. Přestože má vzdělání, vynáší hlavně mísy.

≠

R: Toto povolání bude vždy především posláním (spojené s lidskostí, potlačením vlastních potřeb, altruismem). Vědí to všichni. Jedná se o pomáhající profesi.

P: Prestižní povolání je takové, kde se vydělávají velké peníze.

≠

R: Náročná práce sestry (ZA) po stránce psychické i fyzické není uznávána pro malé finanční ohodnocení. Existují jiné oblasti na trhu práce, které jsou při menší zátěži finančně ohodnoceny lépe.

6. Časová náročnost (pracovní vytížení)

P: Při třísměnném provozu je málo volna, sestry jsou stále v práci a kvůli vytížení jsou vyčerpané, vyhořelé a deprimované.

≠

R: Není to pravda – volna je víc, i 2–3 dny. Někteří zdravotníci si sami dovedou dát vnitřní odměnu za vykonanou práci (sebeuspokojení, spokojenost s odvedenou prací).

P: Práce sestry obnáší pouze práci u lůžka a ve směnném provozu.

≠

R: Možnost práce v ambulantní složce, agenturách domácí péče či v sociálních zařízeních.

P: Těžká fyzická práce.

≠

R: Pomoc ošetřovatelů, sanitářů při manipulaci s nemocným, přístrojové pomůcky k polohování a mobilizaci nemocných, vhodná organizace práce.

P: Sesterská práce není čistá práce, sestra se na pracovišti může nakazit nějakou chorobou.

≠

R: Pomoc ošetřovatelů, sanitářů, pomůcky k ošetřovatelské péči, ochranné pomůcky, dezinfekce, sterilizace…

7. Celoživotní vzdělávání

P: Není nutné. Stále po tobě budou úplně zbytečně něco chtít – budeš se muset něco nového učit.

≠

R: Získávání nových poznatků je samozřejmostí v každé profesi a v životě vůbec. Totéž platí o zdravotnictví.

Mgr. Jana Jandáčková
ředitelka Střední zdravotnické školy Tábor

„Už od dětství jsem věděla, že chci pracovat ve zdravotnictví."

Kdyby se podařilo zvýšit povědomí a zlepšit pověst tohoto povolání, určitě by to mladé víc chytlo. Na zdravotnickou školu přece lidé nechodí jen tak. Rozhodnutí dát se na toto povolání někde musí vzniknout – rodina, sousedka. My jsme doma měli babičku po mrtvici, o kterou jsme sedm let pečovali. Už tenkrát jsem věděla, že půjdu do zdravotnictví, a nikdy jsem o ničem jiném ani neuvažovala. Je třeba dát světu vědět, že to je povolání, které má velkou budoucnost a dokáže přinášet naplnění, i když je člověk někdy uštvaný a vystresovaný. Když pak po letech potkáte člověka, který na vás mává na náměstí a volá: „Sestři, ještě jsem tady," a vy si vzpomenete, že jste ho v jedné ze služeb resuscitovala dokonce třikrát za sebou, zahřeje vás to u srdce. Takový pocit nic nenahradí.

Mgr. Marie Janoušková
náměstkyně pro ošetřovatelskou péči, Nemocnice Strakonice

Romana Jelínková-Jehličková

vrchní sestra
chirurgické oddělení, Nemocnice Na Františku, Praha

„Je obtížné, ale velmi důležité, naučit se hodit vlastní starosti za hlavu a být u pacienta, s pochopením pro jeho složitou situaci i nepříjemné nálady."

Po základce jsem šla na gymnázium humanitního zaměření a v jednu chvíli se rozhodla pro přijímačky na medicínu. Nevzali mě, přihlásila jsem se na vyšší odbornou školu zdravotnickou s tím, že si za rok přijímačky zopakuji. Všichni už jsme měli středoškolské vzdělání, tak to bylo především o odborných předmětech. Nakonec se mi to zalíbilo a zůstala jsem tam. Místo vysokoškolského lékařství jsem si později vystudovala ošetřovatelství na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

Na té cestě bych nic neměnila, jsem ráda za gymnázium a všeobecné znalosti a zároveň i za to, že mé první praxe přišly až v osmnácti. Nevím, jestli by mne v patnácti některé věci neodradily. I tak to někdy bylo překvapující, možná i šokující, ale cítila jsem se na to lépe připravená.

Nemocnice Na Františku je moc příjemná nemocnice, po dvaceti letech se mi tu pořád líbí. Se všemi se tu znáte a všichni znají vás. Chirurgické oddělení je malé, moje povolání je tedy kombinace staniční a vrchní sestry. Přála jsem si, abych zůstala v každodenním ošetřovatelském kontaktu s pacienty, a to se mi tu plní.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- od 2016 vrchní sestra, chirurgie, Nemocnice Na Františku, Praha
- 2013–2016 všeobecná sestra, chirurgie, Nemocnice Na Františku, Praha
- 2004–2010 staniční sestra, chirurgie, Nemocnice Na Františku, Praha
- 2001–2004 bakalářské studium ošetřovatelství, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha
- 1996–1997 sestra pro jednotku intenzivní péče, Nemocnice Na Františku, Praha
- 1994–1996 Vyšší odborná škola zdravotnická, Praha

Jaký je rozdíl mezi staniční a vrchní sestrou?

V ČR je zdravotnický pracovník především pod názvem „sestra“ hluboce zakořeněn. Zdravotnický asistent proto bývá laickou veřejností vnímán jako pracovník pro zajištění pouze primární ošetřovatelské péče. Návrat k označení „sestra“ na středních zdravotnických školách výrazně ovlivní zájem o obor i náhled laické veřejnosti.

Staniční sestra		
• vedoucí sestra ošetřovací jednotky • má obvykle dlouholetou praxi v daném oboru		
Vzdělání	• obor všeobecná sestra • vysoká nebo vyšší odborná škola • minimálním požadavkem je absolvování specializačního studia	
Pracovní náplň	• zajištění péče o pacienty	stanovuje priority v ošetřovatelském procesu
		organizuje pracovní činnost ošetřovatelskému týmu
		koordinuje členy týmu
	• vedení lidí	sestavuje plán seminářů na svém úseku a zajišťuje jejich realizaci
		dbá na účelné rozložení personálu podle zátěže
		harmonogram činnosti oddělení
	• plány služeb	sestavuje měsíční rozpis služeb a kontroluje měsíční výkazy ošetřovatelského týmu
	• personální politika	spolupracuje s VS při adaptačním procesu nových pracovníků
		realizuje plán nástupní praxe absolventů a provádí jejich hodnocení
	• kontrolní činnost	sleduje kvalitu ošetřovatelské péče
	• zodpovídá za hospodaření pracoviště	

Vrchní sestra		
• manažer střední úrovně • vedoucí sestra oddělení (to se skládá z několika ošetřovacích jednotek) • má obvykle dlouholetou praxi v daném oboru		
Vzdělání	• obor všeobecná sestra • vysoká nebo vyšší odborná škola • minimálním požadavkem je absolvování specializačního studia	
Pracovní náplň	• odpovědnost za kvalitu ošetřovatelského procesu	koordinuje činnost ošetřovatelského týmu
		stanovuje priority v ošetřovatelském procesu
		řídí provádění ošetřovatelského procesu na oddělení
	• plánování	připravuje podklady pro dlouhodobé plánování
	• kontrolní činnost	zajišťuje kontrolní činnost podle plánu, provádí stálé a namátkové kontroly
		sleduje kvalitu ošetřovatelské péče
		provádí hodnocení pracovníků jako podklad pro osobní hodnocení a odměny
		hospodaření pracoviště
	• vedení lidí	sestavuje pro pracovníky plány osobního rozvoje a zajišťuje účast na vzdělávacích akcích nemocnice
		upřesňuje pracovní náplně a seznamuje s nimi nové pracovníky
		připravuje plány seminářů a zajišťuje jejich realizaci
	• personální politika	ve spolupráci s hlavní sestrou provádí přijímání a propouštění ošetřovatelského personálu
		vede adaptační proces nových pracovníků
	• vedení staničních sester	organizuje porady se staničními sestrami, sesterské vizity a vede pravidelné provozní porady ve spolupráci s primářem oddělení
	• logistika	sleduje vytíženost pracovníků, uskutečňuje jejich přesuny
	• zodpovídá za hospodaření pracoviště	

Mgr. Jana Jandáčková
ředitelka Střední zdravotnické školy Tábor

ÜVN

Dana Krásová

sestra-specialistka

Intenzivní péče chirurgického oddělení, Chirurgická klinika 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Ústřední vojenské nemocnice Praha

„Dobře zvládnutý adaptační proces je zásadní pro to, aby přicházející sestry zůstávaly v praxi."

Zdravotní sestra byla na základce jasná volba, nebylo nic jiného, co bych chtěla dělat. Po zdrávce jsem rovnou nastoupila na dětskou chirurgii do Motola. Brzy jsem odešla na mateřskou, pracovala ve školce a v zubní ambulanci. Když děti odrostly, začalo se mi stýskat po práci v akutní péči. Jsem typicky chirurgická sestra, chyběla mi odborná práce, takže jakmile to bylo možné, nastoupila jsem na chirurgii do Ústřední vojenské nemocnice.

Cením si kolektivu, ve kterém nyní pracuji – dokážeme si vyjít vstříc, posloucháme se, komunikujeme, chováme se k sobě opravdu slušně.

Věnuji svůj čas v práci i k zaškolování nových sestřiček. Snažím se s nimi co nejvíce mluvit o tom, jak si organizovat práci, že je dobré u pacienta předvídat jeho potřeby, o tom, že není dobré hned na začátku se vydat v práci do poslední kapky. Věřím tomu, že dobře nastavený a zvládnutý adaptační proces je klíčem k tomu, aby zdravotnický personál v praxi zůstával.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2002–2016 sestra-specialistka, Intenzivní péče chirurgického oddělení, Chirurgická klinika 2. LF UK a ÚVN Praha
- všeobecná sestra, zubní ambulance, Praha
- dětská sestra, dětská chirurgie, Fakultní nemocnice Motol, Praha
- Střední zdravotnická škola

Laskavý přístup pacient vždycky ocení

O práci sester a o jejich nepostradatelnosti mluvíme s emeritním přednostou III. chirurgické kliniky 1. LF UK a Fakultní nemocnice v Motole prof. MUDr. Pavlem Pafkem, DrSc.

Platí stále, že ošetřovatelství je především poslání?

Dnes bych ošetřovatelství posláním nenazval, je to povolání jako každé jiné. Posláním byla tato práce v dávných dobách, kdy ji vykonávaly jeptišky. Žily jenom prací, soukromý život neměly, pomáhaly nemocným a modlily se. Na rozdíl od nich dnešní sestry, ale i lékařky, mají své rodiny, starají se o potomky a mají široké zájmy.

Lékař se bez ošetřovatelského personálu neobejde.

Lékař, na rozdíl od sestry, tráví u lůžka nemocného daleko méně času. Přímý kontakt s nemocným má obvykle jen při vizitách. Kdybychom to změřili časově, lékař se u jednotlivého lůžka zastaví ráno dvě tři minuty, mluvím teď o chirurgii, a odpoledne další tři minuty, takže během hospitalizace vidí nemocného celkem asi hodinu. První pražská nemocnice byla Útulek na Týništi u Týnského chrámu na Staroměstském náměstí v Praze, kde byly jen ošetřovatelky. Zajímavé je, že tam bylo asi sedm ošetřovatelek na 10 lůžek. Dnes má sestra na oddělení 25 lůžek, která musí obstarat a k tomu musí udělat ještě spoustu jiné práce. Vždycky jsme si sester vážili, vědomi si toho, že lékař se bez sestry neobejde. Když se dnes některá oddělení zavírají pro nedostatek sester, měli by si lékaři uvědomit, že i oni jsou v ohrožení. Zavře-li se oddělení, pak je tam doktor zbytečný. Prostě stále platí, že sestra je nezastupitelná.

Jaké vlastnosti jsou pro sestru nezbytné?

Podle mého soudu je to především pracovitost. V jiných profesích někdy můžete práci odložit na „pak“. Sestra nikdy nemůže práci odložit, protože pacient péči potřebuje teď hned. Druhou nezbytnou vlastností je podle mě pravdomluvnost. Pracovat se sestrou, která vám neřekne pravdu o nemocném, je krajně rizikové. Je nepřijatelné, aby vám sestra na otáz-

ku, zda pacient má teplotu, odpověděla, že nemá, aniž by mu ji změřila. Nemluví-li sestra pravdu, je to doslova nebezpečné. Všichni v týmu musí vědět, jak na tom nemocný je. Právě sestra je tváří v tvář pacientovi nejčastěji a jen ta vám může podat čerstvé informace, jak se jeho zdravotní stav vyvíjí. Na jejich základě pak můžete přijmout nějaké rozhodnutí. Také si myslím, že sestry jako ženy jsou u lůžka vhodnější než muži, protože se umějí do pacienta lépe vcítit. Neplatí to stoprocentně, existují laskaví chlapi a drsné sestry, ale obecně chlap nemá takovou empatii jako žena. Laskavý přístup je to, co pacient vždycky ocení.

Vzpomínáte na nejlepší sestru svého života?

Měl jsem štěstí, že jsem byl vždycky obklopen sestrami, které byly pracovité, empatické a kterým jsem věřil. A když se objevila nějaká jiná, kolektiv ji často sám vyšachoval, protože do něj nezapadla. Vždycky je to věc obou stran, když máte špatné vztahy s někým, musíte přemýšlet, jestli chyba není ve vás. Ale ten vztah se také nějakou chvíli buduje, podobně jako v manželství. Za 53 let mého působení v medicíně byly mými kolegyněmi maturantky i vysokoškolačky a nikdy jsem neměl žádné konflikty. Ale sestry mezi sebou mívají jiné vztahy než k lékařům. Mezi nimi bývá řevnivost. Neoblíbenou kolegyni dokážou vyštípat, jako to známe u včel.

Co byste sestrám nejvíce přál?

Sestrám není třeba přát, aby si jich společnost vážila. Společnost si jich váží, ale přál bych jim, aby jim svoji úctu neprojevovala jen verbálně, ale také je ohodnotila ekonomicky. Musíme si uvědomit, že populace stárne a bude čím dál větší potřeba personálu, který se o staré lidi postará. Když jsem byl mladý a přivezli devadesátiletého člověka, chodili jsme se na něj dívat jako na raritu. Dnes se věk prodlužuje a tato profese bude velmi potřebná a žádaná, proto musíme připravit podmínky, aby sester byl dostatek. A to bych jim přál, protože když je jich málo, jsou přetížené, nervózní, unavené, což se odráží u lůžka na jejich vztahu k pacientovi. Moc bych jim to přál, aby měly větší klid na práci a nebyly tak vyčerpané, jako jsou dneska. Aby kvůli tomu nemusely svou krásnou profesi opouštět.

Mgr. Markéta Mikšová

Seznam středních zdravotnických škol v ČR,

členů Asociace zdravotnických škol ČR

Benešov		
Střední odborná a Střední zdravotnická škola, Benešov	Máchova 400, 256 80 Benešov	komarkova@szsbn.cz
Beroun		
Střední zdravotnická škola, Beroun	Mládeže 1102, 266 01 Beroun	sekretariat@szsberoun.cz
Blansko		
Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola Blansko	Nad Čertovkou 2272, 678 01 Blansko	reditel@oabk.cz
Boskovice		
Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice	Hybešova 982/53, 680 01 Boskovice	vlach@vassboskovice.cz
Brno		
Střední zdravotnická škola, Brno	Jaselská 7/9, 602 00 Brno	jkelnarova@szs-jaselska.cz
Vyšší odborná škola zdravotnická, Brno	Žerotínovo nám. 6, 602 00 Brno	petr.hruska@email.cz hruska.petr@voszbrno.cz
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Brno	Merhautova 15, 613 00 Brno	odstrcilova@szsmerh.cz
České Budějovice		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Husova 3, 371 60 České Budějovice	k.stix@seznam.cz zdravka@volny.cz
Český Krumlov		
Střední odborná zdravotnická škola a Střední odborné učiliště Český Krumlov	Tavírna 342, 381 01 Český Krumlov	reditelka@zdravkack.cz kokorova@zdravkack.cz
Děčín		
Střední zdravotnická škola Děčín	Čsl. mládeže 5/9, 405 02 Děčín	szsdecin@szsdecin.cz m.cerna@ szsdecin.cz
Domažlice		
Vyšší odborná škola, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola, Domažlice	Erbenova 184, 344 01 Domažlice	vos-oa-szs@ekodom.cz

Frýdek-Místek		
Střední zdravotnická škola, Frýdek-Místek, příspěvková organizace	tř. T. G. Masaryka 451, 738 01 Frýdek-Místek	pavlatova@zdrskolafm.cz
Havlíčkův Brod		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Havlíčkův Brod	Masarykova 2033, 580 02 Havlíčkův Brod	nvrbatova@zdravoskolhb.cz
Hradec Králové		
Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Hradec Králové	Komenského 234, 500 03 Hradec Králové	zshk@zshk.cz lamic@zshk.cz
Hranice		
Střední zdravotnická škola, Hranice, Studentská 1095	Studentská 1095, 753 01 Hranice	camborova@szs-hranice.cz
Cheb		
Střední zdravotnická škola	Hradební 58/10, 350 02 Cheb	szs.cheb@worldonline.cz
Chomutov		
Střední odborná škola energetická a stavební, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola, Chomutov	Na Průhoně 4800, 430 11 Chomutov	jan.mares@szscv.cz info@szscv.cz
Chrudim		
Střední škola zdravotnická a sociální Chrudim	Poděbradská 336, 537 01 Chrudim	hrochova@szs.chrudim.cz
Jihlava		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola, Jihlava	Husova 54, 586 01 Jihlava	reditel@ozs-ji.cz szs@ji.cz
Jindřichův Hradec		
Střední zdravotnická škola, Jindřichův Hradec,	Klášterská 77, 377 01 Jindřichův Hradec	bpickova@szsjh.cz
Karlovy Vary		
Střední zdravotnická škola a VOŠ zdravotnická Karlovy Vary	Poděbradská 1247/2, 360 01 Karlovy Vary	reditelna@zdravkakv.cz
Karviná		
Střední zdravotnická škola, Karviná	Borovského 2315/1, 733 01 Karviná-Mizerov	sekretariat.szk@sszdra-karvina.cz
Kladno		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Kladno,	Havířská 1141, 272 01 Kladno	tomsova@svzskladno.cz

Klatovy		
Střední zdravotnická škola, Klatovy	Kollárova 444, 339 01 Klatovy	skola@szsklatovy.cz obchodniakademiekt@seznam.cz
Kolín		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Karoliny Světlé 135, 280 02 Kolín	krepelkova@zdravotka.cz
Krnov		
Střední pedagogická a SZŠ, Krnov	Jiráskova 19, 794 01 Krnov	chlebovska@spgs-szs.cz
Kroměříž		
Střední zdravotnická škola Kroměříž	Albertova 4261, 767 01 Kroměříž	reditel@szskm.cz
Kyjov		
Střední odborná škola zdravotnická a sociální, Kyjov	Komenského 46, 697 01 Kyjov	szskyjov@centrum.cz
Liberec		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, příspěvková organizace	Kostelní 9, 460 31 Liberec	jana.urbanova@szs-lib.cz
Mladá Boleslav		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Boženy Němcové 482, 293 01 Mladá Boleslav	ulrychova@szsmb.cz
Most		
Vyšší odborná škola, Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Most, příspěvková organizace	Zdeňka Fibicha 2778, 434 01 Most	haskova@vos-sosmost.cz
Nový Jičín		
Mendelova střední škola, Nový Jičín, příspěvková organizace	Divadelní 138/4, 741 01 Nový Jičín	skola@mendelova-stredni.cz
Nymburk		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Nymburk	Soudní 20, 288 02 Nymburk	sitna@zdravkanbk.cz
Olomouc		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga, Olomouc	Pöttingova 624/2, 771 00 Olomouc	skula@epol.cz
Opava		
Střední zdravotnická škola, Opava	Dvořákovy sady 176/2, 746 21 Opava	reditelka@zdrav-sk.opava.cz

Ostrava			
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava, příspěvková organizace		Jeremenkova 754/2, 703 00 Ostrava	sekretariat@zdrav-ova.cz jana.foltynova@zdrav-ova.cz
Pardubice			
Pardubice	Střední zdravotnická škola Pardubice	Průmyslová 395, 531 21 Pardubice	maslova@szs.pardubice.cz
Písek			
Písek	Střední zdravotnická škola, Písek	Národní svobody 420, 397 11 Písek	reditel@szs-pi.cz
Plzeň			
Plzeň	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Plzeň	Karlovarská 99, 323 00 Plzeň	zdravka@zdravka-plzen.cz
Praha			
Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Praha 1		Alšovo nábřeží 6/82, 110 00 Praha 1	tichy@szspraha1.cz
Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Praha 4		5. května 200/51, 140 00 Praha	zdravotnickaskola@centrum.cz
Prostějov			
Střední zdravotnická škola, Prostějov		Vápenice 2985/3, 796 01 Prostějov	skola@szdravpv.cz
Příbram			
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Příbram I		Jiráskovy sady 113, 261 01 Příbram	szs@szs.pb.cz kocovskyv@ szs.pb.cz
Rumburk			
Střední zdravotnická škola a Obchodní akademie, Rumburk, příspěvková organizace		Františka Nohy 959/6, 408 30 Rumburk	pokorny.l@szds-oa.cz
Svitavy			
Střední zdravotnická škola, Svitavy		Purkyňova 256, 568 02 Svitavy	skola@szs.svitavy.cz drimal@ szs.svitavy.cz
Šumperk			
Střední zdravotnická škola, Šumperk		Kladská 234, 787 01 Šumperk	szs.sumperk@worldonline.cz
Tábor			
Střední zdravotnická škola, Tábor		Mostecká 1912, 390 02 Tábor	reditelka@szs-tabor.cz

Trutnov		
Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Trutnov	Procházkova 303, 541 01 Trutnov	zdravstu@szstrutnov.cz hasek@szstrutnov.cz
Třebíč		
Vyšší odborná škola a Střední škola veterinární, zemědělská a zdravotnická Třebíč	Žižkova 505, 674 01 Třebíč	info@szstrebic.cz reditel@szstrebic.cz
Turnov		
Střední zdravotnická škola, Turnov	28. října 1390, 511 01 Turnov	info@szsturnov.cz
Uherské Hradiště		
Střední škola průmyslová, hotelová a zdravotnická Uherské Hradiště	Kollárova 617, 686 01 Uherské Hradiště	ssphz@ssphz-uh.cz zatloukal@ssphz-uh.cz
Ústí nad Labem		
Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola, Ústí nad Labem	Palachova 35, 400 01 Ústí nad Labem	info@szsvzs.cz m.zoubkova@szsvzs.cz
Ústí nad Orlicí		
Střední zdravotnická škola, Ústí nad Orlicí	Smetanova 838, 562 01 Ústí nad Orlicí	szsuo@szsuo.cz podzimkova@szsuo.cz
Vsetín		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Vsetín	náměstí Svobody 809, 755 11 Vsetín	posta@mgvsetin.cz
Vyškov		
Gymnázium a Střední odborná škola zdravotnická a ekonomická Vyškov	Komenského 16/5, 682 01 Vyškov	info@gkovy.cz
Zlín		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Zlín	Broučkova 372, 760 01 Zlín	info@szszlin.cz
Znojmo		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Znojmo	Jana Palacha 956/8, 669 33 Znojmo	pigl@szsz.cz
Ždár nad Sázavou		
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Žďár nad Sázavou	Dvořákova 4, 591 01 Žďár nad Sázavou	informace@szszdar.cz vystrcilova@szszdar.cz

Ondřej Schwartz

všeobecná sestra-záchranář
anesteziologicko-resuscitační oddělení Nemocnice České Budějovice

„Jsem součástí týmu, který pomáhá lidem v těch nejvážnějších zdravotních stavech."

Po střední zdrávce jsem chtěl jít ještě dál, obor záchranář mě jako kluka zajímal. V druháku na vejšce jsem se v rámci osamostatňování šel zeptat do nemocnice po nějaké práci, populární byli tenkrát třeba sanitáři. Už tehdy, když tu zjistili, že mám zdrávku a studuji záchranáře, mi nabídli v podstatě mé současné místo. ARO jsem viděl předtím jednou v životě během praxe na chirurgii, když jsem sem nesl nějakou dokumentaci. A už tehdy jako kdybych si já vybral oddělení a o půl roku později si vybralo tohle oddělení mě. Vlastně si moc nepamatuji své první dny potom, co jsem nastoupil, ale ten okamžik, kdy jsem ARO poprvé viděl, ten si pamatuji do dneška.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2010-2016 všeobecná sestra-záchranář, anesteziologicko-resuscitační oddělení Nemocnice České Budějovice
- 2011-2014 Vyšší odborná škola zdravotnická (Dis.)
- 2008-2011 Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, obor zdravotnický záchranář (Bc.)
- 2004-2008 Střední zdravotnická škola České Budějovice

Autor projektu Two Hands, který se zaměřuje na dlouhodobé praktické vzdělávání žáků a studentů základních a středních škol v oblasti kardiopulmonální resuscitace.

Sestřičky v podobě krystalicky pevné i rozpouštěné

Zdravotnictví je zvíře vlastního druhu. Složitý organismus a zároveň křehký ekosystém. Ten nespočívá jen na lékařích, ale také na mnohem hojnějším nelékařském personálu.

Postupně se sesterské povolání stalo stejně složitým a komplikovaným, vyžadujícím trvalé studium. Jednodenní nepřítomnost přednosty kliniky, primáře či věhlasného odborníka se ani nepozná, absence sestry v ambulanci se zástupem pacientů v čekárně je již značnou komplikací, zatímco výpadek počítačů zcela zhroutí zdravotnický provoz už během pár minut. Jsme na cestě k vrcholům medicíny, ale velmi křehcí v základech, na nichž stabilita věží a věžiček zdravotnictví závisí. Celý systém je závislý na sestřičkách u lůžek a v ambulancích, na zákrokových, operačních a porodních sálech, ale také na laborantech, asistentech, rehabilitačních pracovnících, provozně-technických pracovnících, počítačových odbornících i celých IT týmech.

Holubník zdravotnictví se vyprazdňuje

Ale věnujme se segmentu sesterského personálu, o němž má být toto pojednání především. Nejsem staromilec, vzpomínám na staré časy jen přiměřeně. Řítím se na planetě společně s kolegy stále vpřed. Ale ze školy vím, že tak činíme omezeni oběžnou dráhou po elipse, občas dále, občas blíže od středu či spíše od center naší milé eliptické dráhy, jejímž problémům neutečeme, ale musíme se k nim zase hezky vrátit. Ohniska v centrálním prostoru řízení naší ekliptiky jen výjimečně zapáleně hoří, spíše jen doutnají, často zcela vyhasínají. Sám u sebe se bojím přiblížit stavu, jemuž pracovně říkám „iniciativní idiot“. Tedy zbytečné, nepromyšlené aktivity v hnutí mysli, vedoucí k opačnému výsledku, než byl zamýšlen. Zpravidla ale k horšímu, protože rizikem každého zlepšení je, že může vést ke zhoršení. A tak se občas bojím nejen sebe, ale zejména sociálních inženýrů a inženýrek, kteří přestavují svět podle svých lichých představ a lámou již tak nepevný led na našem malém rybníku v přesvědčení, že to prospěje zážitku z bruslení. K radostnému aktu nakonec ani nedojde a propadem s chladnou koupelí pak i oči zvlhnou. A tak i pevnější krystalická podoba sestřiček, jak jsme ji znávali, byla poně-

kud rozlámána údery legislativy a s vřelými slovy o pokroku ve vzdělání rozpuštěna do té míry, že pevnost systému zjevně utrpěla. Prý šlo o myšlenku osvobození sester ze jha posluhování lékařům, jejich rozletu za novými kompetencemi a svobodami, za vzděláním či za kontrolami kvality. Sestřičky se nám rozlétají. Holubník zdravotnictví i jeho bezpečné přistávací plochy se vyprazdňují, jak lze ostatně čekat při každém rozletu ptactva i přeletu stíhaček.

Názory rozpouštěné ve vlažné vodě

Když si dělám předsmrtnou inventuru zážitků, zjišťuji, že jsem ve vztahu ke zdravotnictví prošel už mnohými situacemi. Vlastně mě po prvotním vlivu maminky a babičky plynule převzaly do další péče právě zkušené sestřičky na oddělení, na sálech i v ambulanci a dovychovaly od mladého a plachého lékařského eléva, přes sebevědomého specialistu až po méně sebevědomého profesora ve zcela nesebevědomého ředitele špitálu. Nejprve slovem přímým a razantním, co dělám špatně já, pak citlivěji upozorněními, co se dělá špatně a mohlo by se i jinak, a nyní spíše poznámkami o špatnostech systému obecně. Jsem jim za to vděčný, pokud se vyjadřovaly a vyjadřují zkušeně ve své krystalické podobě z praxe, a nikoli z pouček ze skript, byť vysokoškolských. Je smutné, když se teď jejich osudy i názory rozpouštějí jako krystalky solí ve vlažném roztoku. Třeba jako $MgSO_4$ ve vodě se známým aplikačním výsledkem, jímž je pak pouze rychlejší vyprazdňování zdravotnictví od pomoci a vlivu sester na chod celého systému. Trošku si to nechaly způsobit svými sociálními inženýrkami i samy, neboť každý toužíme po novém a lepším, ač často nevíme, v čem je ono lepší. Jako bývalý děkan lékařské fakulty a liberál z principu jsem tím posledním, který by někomu bránil ve vzdělání. Postup ze střední školy na školu vysokou je trvale možný. Vnímám nicméně nejen individuální zaměření i jednotu teoretického a praktického, ale také dopady kompetencí pouze úředně přiznaných a skutečných.

Aby se sestry nestávaly sekretářkami

Kdo zažívá každodenní cvrkot ambulancí, lůžkových oddělení, jednotek intenzivní péče, operačních, porodních či endoskopických sálů a diagnostických provozů, vůbec nepochybuje, že všechny stojí na skutečných kompetencích tisíců sester, ať už jsme je novými zákony nebo eurojazykem pojmenovali tak či onak. Pomohlo jim v tom primární vzdělání, ale i cílené

doškolování, a zejména zkušenost z praxe a týmové práce. Nevím, zda lze z centra řízení a vědění práci sestřičkám a lékařům usnadnit, snad v to jen doufám, ale jsem si jist, že ji lze z centra komplikovat či nezaplatit. To však není věcí jen toho nebo onoho ministra, jak se mylně soudí, ale celé reprezentace společnosti, jak se k oceňování staví. Nelze si hrát na kapitalismus, rovnost či právní stát a udržovat ostrovy raného socialismu, faktické nerovnosti a deficitu práva apelacemi na závazek výjimečnosti poslání, solidarity, empatie, etiky a lásky k bližnímu. Nebo to lze, ale pak se nedivme, že mnohé mladé motivované slečny se sestřičkami nakonec nestanou a dámy již kvalifikované, ale utahané, raději odcházejí dělat sekretářky či asistentky do administrativy a mimo zdravotní systém.

Atmosféru nemocnice vytvářejí sestry

A pak je zde kromě organizace, kvalifikace a ekonomiky ještě jeden neméně důležitý aspekt – kreativita v tvorbě prostředí. Sestřičky vytvářejí atmosféru oddělení, ambulance, operačních sálů, pohodu a nepohodu pro nemocné i lékaře. Za chod a výsledky pracoviště odpovídá jistě přednosta, primář či vedoucí lékař, ladí ho však každodenně hlavní, vedoucí i řadové sestry. Ty také dlouhodobě určují jeho klima. Občasné zazubení lékaře neznamená pro zdraví tolik jako permanentní účast a úsměvy sestřiček během celého dne. Pacienti se ve svých myslích a hodnoceních nezabývají tolik mechanismem účinku jejich léků, významem křivek na monitorech, obsahem infuzí nebo operační technikou, ale atmosférou a vlastním pocitem ze zdravotnických pracovišť, kde trávili minuty, hodiny, dny nebo i týdny, které pro ně představovaly trvalejší, někdy i celoživotní zážitek. Vskutku nevím, zda právě tuto hodnotu vytváření zdravotnického prostředí podchytí už vzdělání čtyřleté, pětileté nebo sedmileté, případně ještě delší, jestli tomu pomůže titul bakalářský, magisterský či doktorský, anebo žádný, ale vím, že bude vždy záviset na osobnosti, zkušenosti, ocenění a motivaci, s nimiž je třeba zacházet opatrně jako s křehkými květinkami, aby nevadly a neopadaly, jak se právě děje. Je to vše nejen k zamyšlení, ale zejména ke společné akci. Na trvalost, císařskou osvícenost a všemocnost ministrů nebo sociálních inženýrek a inženýrů jsme už snad v běhu života a zkušeností věřit přestali.

Prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc.,
ředitel Masarykova onkologického ústavu v Brně a senátor Parlamentu České republiky

Edita Klavíková

vrchní sestra
chirurgické oddělení, Nemocnice Strakonice

„Je to práce náročná, ale můžu říci, že je výjimečná."

Podstatou mé současné práce je hledat optimální cesty k tomu, aby byla pacientům poskytována kvalitní péče v prostředí bezpečném jak pro ně, tak pro zdravotnické pracovníky. Když pracujete s pacienty u lůžka, je to práce náročná, ke které je potřeba mít vytvořené podmínky. Je to zároveň práce v jistých směrech vděčná, což se o organizačních činnostech úplně říci nedá. Na druhou stranu je to příležitost věci měnit, zlepšovat. Z péče o jednotlivé pacienty jsem úplně „nevypadla", ale zaměřuji se především na to, aby péče o pacienty u lůžka byla nastavená tak, aby to sestřičkám pomáhalo, usnadnilo každodenní provoz.

Říká se, že chirurgie je akční obor, ale seriálové akce jsou naší běžné realitě naprosto vzdálené. Fungujeme jako každé jiné oddělení, s pozorností ke každému pacientovi a jeho problémům. Zároveň se potýkáme s podobnými starostmi jako každé jiné oddělení. Vím ale, že se můžeme jeden na druhého spolehnout. Velmi si cením přístupu sester na oddělení, jejich nasazení, soustředěnosti a vytrvalosti, zejména v situaci nedostatku personálu, a na druhé straně dobře informovaných a poučených pacientů.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS:

- 2005–2016 vrchní sestra, chirurgické oddělení, Nemocnice Strakonice, a. s.
- 1989–2005 dětská sestra, dětské oddělení, Nemocnice Strakonice, a. s.
- 2009–2011 magisterský obor ošetřovatelství
- 1994–1997 bakalářský obor zdravotní vědy
- 1985–1989 Střední zdravotnická škola České Budějovice

PROČ NE ZDRÁVKA?

Perspektivy studia na střední zdravotnické škole
Informační brožura pro uchazeče o studium

Redakce Jan Pirgl
Odpovědná redaktorka Mgr. Markéta Mikšová
Grafická úprava a sazba Radek Koňařík
Korektura Jindřiška Bláhová

mladá fronta

Vydalo nakladatelství Mladá fronta a. s., divize Medical Services
Ředitel divize Medical Services Karel Novotný, MBA

První vydání, Praha 2016
Vytiskl Europrint a. s.

„K ošetřovatelství mě vlastně přivedla náhoda."

„Původně jsem chtěla být kadeřnicí, ale pak jsem vystudovala dvouletou ekonomickou školu, a protože jsem se dobře učila, bratr mě přesvědčil, ať ve studiu pokračuji. Řekla jsem si, že to zkusím, a přihlásila jsem se na Střední zdravotnickou školu v Plzni, obor porodní asistentka.

O prázdninách jsem chodila do hořovické nemocnice na dobrovolnou praxi. Pracovala jsem na porodním sále. Strašlivě mě ta práce chytla. Po maturitě jsem nastoupila na gynekologicko-porodnické oddělení k maminkám na šestinedělí. Postupně jsem pracovala na šestinedělí, gynekologii, na porodním sále…"

Blanka Červenková,
hlavní sestra, Nemocnice Hořovice

www.studujzdravku.cz